

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Generalibus Principiis Amoris Et Morum - Prolegomena septem,
Librosque undecim complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput II. Definitio voluntarii.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73187](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73187)

perfectè humani, quàm de ratione actus propriè & perfectè voluntarii. Neque enim beata necessitas, quâ beatus rapitur in amorem Dei, intuitivè visus, in amore illo minuit, immò perficit rationem voluntarii. Cum ea quippe sit, quòd amor ille procedat ex perfectissima cognitione, Deum in ratione ultimi finis perfectissimè representante, atque ex intima, immò intimissima voluntatis propensione: atque adeò à principio maximè intrinseco. Quam ob causam beata necessitas amoris, quo Deus se amat, in amore illo voluntarii rationem non minuit, sed perficit. Quod solus ille negaverit, qui negare ausus fuerit, voluntatem divinam esse perfectissimam, vel asserere imperfectam voluntarii rationem, in amore, quo seipsum Deus diligit; vel certè perfectiorem voluntarii rationem, in amore, quo creaturas, quàm in amore quo se diligit.

5 Confirmitur: amor beatificus non definit esse perfectè liber, tamen non sit indifferens: ergo non definit esse perfectè humanus. Consequentia bona est: cum ne adversarii quidem diffiteantur, omnem actum hominis, perfectè liberum, esse perfectè humanum. Antecedens probabitur libro sequenti cap. 6. Enimverò ut sit perfectè liber, esse non debet defectibilis. Tum quia potentia ad deficiendum non est de perfectione, sed de imperfectione libertatis; ideòque divinæ non convenit libertati. Tum quia perfectio simpliciter simplex non debet esse defectibilis, nullaque ejusmodi perfectio evacuatur per beatitudinem, sed in ultimo potiùs culmine perfectionis constituitur. Perfecta verò libertas amandi, est perfectio simpliciter simplex. Libertas quidem indifferentiæ ad amandum bona creata, est perfectio simpliciter simplex (eo quòd bona ista, ob suam modicitatem insufficientia sint ad plenè satiandam & adæquandam humanæ voluntatis capacitatem) sed non libertas indifferentiæ, ad amandum bonum increatum, intuitivè visum; eo quòd bonum increatum, intuitivè visum, ob suam infinitudinem plenè satiet & adæquet totum voluntatis appetitum; ideòque potentia non amandi istud objectum intuitivè visum, sit potentia deficiendi à perfectione, non simpliciter simplex perfectio. Unde nec ista libertas convenit voluntati nostræ, in statu præsentis viæ, nisi quia infinitum istud objectum nobis non representatur ut in se est, sed obscurè, imperfectè & cum aliqua ratione mali in affectatione illius: quia nobis representatur ut difficulter assequendum.

6 Sequitur 3.º voluntarium esse de ratione actus humani. De eo proinde sit.

CAPUT II.

Definitio voluntarii.

7 Communis definitio est ista: *Voluntarium est quod procedit à principio intrinseco, cum cognitione finis.* Pauculi sunt, qui vulga-

tæ isti definitioni, similibusque communi Sapientum ferè omnium calculo receptis, singulariter contradicunt, proprias cogitationes pro legitimis definitionibus, contra communem traditionem, obtrudentes; non alio fine, nisi ut novas singularesque opiniones, à se adinventas, vel antiquatas, à se sulcitas, tueri possint. Quem in finem receptas etiam nominum notiones rejiciunt, novalesque à se fabricatas obtrudunt.

Sed hunc ego philosophandi modum probare numquam potui. Primò, quia æquè improbandus est, quàm ille, quo olim usi sunt Epicuri Sectatores, qui, suscepto voluptatis patrocinio, dum se communi aliorum omnium judicio reprobato, argumentisque undique constructos viderunt, novâ singularique voluptatis definitione aliis illudentes, negarunt adversarios suos satis intelligere, quid Epicuro voluptas esset. Verùm ab omnibus ipsi tandem explori derisive fuerunt.

Secundò, modus ille (ex dictis Prolegom. 2.) esse non videtur secundum regulas christianæ sapientiæ: quia esse non videtur secundum regulas christianæ modestiæ, rationisque satis sobriæ. Utpote viam aperiens ad omnia susque deque invertenda; receptissima quæque principia neganda; & nescio quæ non exotica in eorum locum substituenda, audacterque contra communem Sapientum traditionem sustinenda. Quod quàm alienum sit à sobriæ sapientiæ, christianæque humilitatis ac modestiæ regulis, abundè constat ex ibi dictis.

Tertiò, istius philosophandi modi alius non videtur fructus, nisi sterilis contentio, nimixque altercationis, quâ (Senecâ teste) veritas amittitur. Neque enim cum negantibus receptas nominum notiones, vel communi Sapientum traditione firmatas definitiones, utilis & fructuosa magis esse potest disputatio, quàm cum negantibus principia, vel cum sectantibus *profanas vocum novitates* (de quibus 1. Thimoth. 6.) quæ profectò ad nihil valent, nisi vel ad subversionem audientium, vel ad tempus infructuosè transigendum. Ut enim graviter monet Abbas Gradius, Bibliothecæ Vaticanæ Præfectus, disp. de opin. prob. c. 7. "Non magis disputatio aliqua rectè potest consistere, inter eos, quibus de significatione verborum non convenit, quàm lucta inter Athletas, quos non eadem arena committit; nec honestius à disputatore movetur ejusmodi controversia nominum, quàm à milite locus pugnae" deseratur.

Quartò denique, nec æquitati, nec rationi consonum est, ut singulares adinventiones, definitionesque, è sola speculatione tua natas, recipi velis, qui definitiones ab omnibus, vel penè omnibus Sapientibus traditas non vis recipere: cum, juxta Sanctos, dignum & justum sit, ut ab omnibus rejiciatur, qui omnes rejicit. Quippe *omnium manus in se provocat, cujus manus contra omnes.* Bernardus epist. 77. *Dignumque est & æquum, ut qui anteriorum au-*

authoritatem vilipendunt, suam ipsi authoritatem apud posteros amittant. B. Remigius Lugdun. l. de tenenda verit. Script. c. 8.

12. Proinde tam hinc, quam in sequentibus, firmum et definitivum est, definitionibus communi Sapientum consensu traditioneque firmatis insistere. Allata vero voluntarii definitio communi Sapientum consensu traditioneque firmata est, ideoque sustinenda, non (cum Bonæ-Spei to. 2. disp. 2. dub. 1.) refellenda: cum conformis sit ei quam Aristoteles, Nyssenus, Damascenus, S. Thomas, alique Sapientum Proceres tradiderunt. Quod enim voluntarium, proprie dictum, essentialiter postulat esse à principio intrinseco, unanimes est sensus, traditioque, nedum laudatorum Sapientie Principum, sed & cæterorum Doctorum passim omnium, in definitione voluntarii, proprie dicti (in tota sua latitudine, universalissimoque genere accepti; nec enim universaliorum alicubi definitionem tradunt) ponentium ly à principio intrinseco; statuentium proinde, id esse de ratione, seu essentia voluntarii universalissime accepti. Cum definitio sit oratio explicans quod quid est, id est, essentiam rei. Videri potest Philosophus 3. Ethic. 1. ubi voluntarium definit: *cujus principium est in ipso agente*, &c. Damascenus 2. fid. 24. *cujus principium & causam continet is qui agit*, &c. S. Thomas 1. 2. q. 6. a. 1. *cujus principium est intra*, &c. Unde ad 1. infert, quod de ratione voluntarii sit, quod principium ejus sit intra, sive quod sit à principio intrinseco, ut ait ad 3. Et usque adeo ponit id esse de ratione, seu essentia voluntarii, ut statuat, etiam divinitus impossibile esse, quod aliquid sit voluntarium, & non sit ab intrinseco: *cum duo contradictoria esse simul, non subsit divina potentia; nec hoc à Deo fieri potest, ut motus lapidis sursum, qui non est à principio intrinseco, sit ei naturalis... Et similiter non potest hoc divinitus fieri, ut aliquis motus hominis, vel interior vel exterior, quæ sit à principio extrinseco, sit voluntarius*. Nec circa hæc tricas movet Bonæ-Spei, nisi ut sibi viam sternat ad tuendam singularem, exoticamque opinionem, quæ docet, beatos beatificè amare Deum amore increato sibi unito, non creato à se producto.

13. Quale verò esse debeat principium intrinsecum, à quo esse debet voluntarium, designatur, cum additur: *cum cognitione finis*. Per quod utique datur intelligi, intrinsecum illud principium, solum esse voluntatem, non intellectum, &c. Proprium quippe objectum intellectus, non est bonum, quæ tale, sed verum. Eisdem est proportionaliter de aliis potentiis. Soli proinde voluntati proprie convenit agere propter finem: quia solius voluntatis proprium objectum est bonum, quæ tale.

14. Atque ex his apparet bonitas communis definitionis: utpote per quam voluntarii natura essentialique optimè declaratur, voluntariumque ab omni alio distinguitur. In eo namque quod voluntarium dicitur esse debere ab intrinseco,

voluntarium distinguitur à violento & artificiali, quæ ab extrinseco sunt, non ab intrinseco: violenti namque principium est agens extrinsecum, à quo patiens vim patitur. Quia *violentum dicitur, cujus principium est extra, sic quod patiens nihil confert ad operationem*. 3. Ethic. 2. Artificiali verò principium est ars, existens in mente artificis.

In eo verò quod additur: *cum cognitione finis*, voluntarium imprimis distinguitur à merè naturali; cujus licet internum sit principium, ab eo tamen non procedit ex prævia finis cognitione. Distinguitur etiam ab actibus intellectus, & ejuscumque alterius potentie, quàm voluntatis. Quamvis enim actus intellectus sint à principio intrinseco, & ferantur in finem, subinde etiam à cognitione finis progrediantur ad cognitionem mediorum; non feruntur tamen in finem formaliter ut talem, id est, sub ratione boni, uti vidimus. Nullius proinde momenti sunt, quæ contra communem illam definitionem laudatus Author objicit, ut ad supradictam singularem (contra omnes) opinionem viam sibi pandat. Quam S. Thomas supra n. 14. & 2. 2. q. 23. a. 2. contradictionem implicare ostendit: *Non enim (inquit) motus charitatis ita procedit à Spiritu sancto... quod humana mens nullo modo sit principium hujus motus (uti nullo modo est, nec esse potest principium amoris increati); hoc enim est contra rationem voluntarii, cujus principium oportet in ipso esse... unde sequeretur, quod diligere non esset voluntarium: quod implicat contradictionem: cum amor de sui ratione importet, quod sit actus voluntatis*. Videnda quæ dixi to. 1. de Deo distinct. 5. q. 2. a. 7. sect. 3.

In calce tamen addiderim 1°. quod cum 16 in definitione voluntarii dicitur: *cum cognitione finis*: id ipsum implicitè dicitur de cognitione cæterorum, quæ voluntaria censentur. Si enim proprium & specificativum objectum voluntatis esse debet cognitum, idem est de cæteris, quæ velut secundariò voluntaria censentur; cujusmodi sunt circumstantiæ. Quorum omnium una est ratio: quia voluntas non fertur in incognitum. Quemadmodum enim appetitus naturalis sequitur formam naturalem, & appetitus sensitivus sequitur formam apprehensam per sensum; sic appetitus rationalis sequitur formam propositam per rationem seu intellectum. Ideò Aristoteles, Nyssenus & Damascenus, in definitione voluntarii, ponunt cognitionem omnium & singulorum, de quibus est actio voluntatis. Proinde si comedas carnem, putans invincibiliter esse piscem, non comedis voluntariè carnem. Et si hominem occidas, ignorans invincibiliter esse Clericum, non occidis voluntariè Clericum.

2°. Tamest in ea nonnumquam amplitudine voluntarium sumatur, ut ipsum voluntatis objectum, nullo modo à voluntate procedens, voluntarium dicatur, voluntarium pro volito accipiendo (quomodo à nonnullis SS.

Doctoribus aeterno Patri voluntaria dicitur generatio Verbi, à voluntate Patris nullo modo procedens; propriè tamen loquendo, voluntarium distinguitur à volito. Volitum namque est objectum voluntatis; voluntarium verò est effectus ejusdem, sive id quod à voluntate procedit.

18 3°. Omne voluntarium esse directè vel indirectè volitum, non contrà. Tripliciter namque quidpiam à voluntate procedit. 1°. Tamquam effectus à voluntate immediatè & proximè elicitus, sive positivè, sive interpretativè: quomodò voluntarii sunt omnes actus elicitii à voluntate, liberæque eorum omissiones. 2°. Tamquam effectus à voluntate imperatus, ab ipsa immediatè non procedens, sed ab alia potentia executiva, voluntatis imperio subiecta. 3°. Tamquam effectus consequens ex actu per voluntatem imperato. Contingit autem varia objecta nobis esse volita, quæ nullo ex tribus hisce modis à voluntate nostra procedunt, v.g. actus aliorum hominum, circa quos voluntas nostra occupatur, complacendo, veldisplicendo; approbando, vel improbando; desiderando ut fiant, timendo ne fiant, &c. tametsi voluntas nostra eorum nullo modo sit causa. Non omne igitur volitum propriè est voluntarium.

19 Omne tamen voluntarium, aliquo modo, directè vel indirectè, seu interpretativè volitum est: nihil enim à voluntate procedit, nisi ipsa velit, tametsi detur voluntarium, quod non solum non est directè, seu formaliter & expressè volitum, quin potius est expressè & formaliter nolitum, ut malitia peccati, quæ peccanti rarè est directè & expressè volita, imò plerumque est expressè, licet ineffaciter, nolita: quia plerique vellent malitiam abesse ab actu suo peccaminoso, quem non volunt ob malitiam, sed ob utilitatem vel delectationem suam.

CAPUT III.

Divisio voluntarii.

20 PRIMA divisio voluntarii est in perfectum & imperfectum. Voluntarium perfectum, propriè, & ad mores accommodatè, est quod procedit ex plena ratione, deliberatione, plerumque consensu. Imperfectum, quod ex semiplena deliberatione, &c. Voluntarium tamen imperfectum, sicut & voluntas imperfecta, aliter plerumque à Theologis, licet minus propriè, accipi solet, voluntas utique imperfecta, pro appetitu sensitivo. Voluntarium autem imperfectum, pro eo quod procedit à voluntate imperfecta, seu appetitu sensitivo, qui voluntas carnis dicitur Ephes. 2. Et hoc sensu voluntas imperfecta, voluntariumque imperfectum, brutis animantibus tribuitur, sicut & imperfecta, non perfecta cognitio finis. Quas duas cognitiones S. Thomas I. 2. q. 6. a. 2. sic distinguit, ut perfecta

cognitio finis sit, quando non solum apprehenditur res, quæ est finis, sed etiam cognoscitur ratio finis, & proportio ejus quod ordinatur ad finem ipsum, id est, proportio mediæ ad finem. Et talis cognitio finis competit soli rationali naturæ. Imperfecta autem cognitio finis est, quæ in sola finis apprehensione consistit, sine hoc quod cognoscatur ratio finis & proportio actus ad finem. Et talis cognitio finis reperitur in brutis animalibus, per sensum & estimationem naturalem. Quippe, ut S. Bernardus ait serm. 81. in Cant. sensu aguntur, rapiuntur appetitu, neque iudicium habent quo se dijudicent, sive regant, sed ne instrumenta quidem iudicii, id est, rationem. Inde est quod non iudicantur, quia non iudicant, iudicio utique rationali, sive ex collatione rationis, cognoscentis rationem finis & proportionem mediorum ad finem; sed iudicio naturali dumtaxat, sive ex naturali instinctu, secundum illud Aquinatis I. p. q. 83. a. 1. *Judicat enim ovis, videns lupum venientem, eum esse fugiendum, naturali iudicio, & non libero, quia non ex collatione rationis, sed ex naturali instinctu hoc iudicat.* Et simile est de quolibet iudicio brutorum animalium; sed homo agit iudicio... sed quia iudicium non est ex naturali instinctu in particulari operabili, sed ex collatione quadam rationis, ideo agit libero iudicio. Et q. 24. verit. a. 1. *nec bruta iudicant de suo iudicio, sed sequuntur iudicium sibi à natura (sive ab Authore naturæ) inditum.* Et quare non iudicant de suo iudicio? Non quia eorum iudicium non est imperio voluntatis, ut vult Bonæ-Spei loco citato disp. 1. dub. 2. n. 10. 11. & 17. (neque enim iudicium, quo dirigitur primum voluntatis imperium, ex voluntatis imperio procedit, sed omne voluntatis imperium præcedit; de eo tamen, utpote rationali, homo iudicat, quia rationem ejus cognoscit); sed quia iudicare de suo iudicio, est solius rationis, quæ super actum suum reflectit, & cognoscit habitudines rerum de quibus iudicat; quod non faciunt bruta, cum rationem iudicii sui ignorent. Ille ergo de suo iudicio iudicat, secundum Angelicam doctrinam, qui rationem iudicii sui cognoscit, & super iudicium suum reflectendo, atque, in eo quod iudicat, rationem finis, proportionemque actus iudicati ad finem cognoscendo, se rectè iudicare cognoscit. Quod brutis animalibus tribuere, est irrationalia rationalia facere, & nedum Aquinati & Bernardo absque necessitate contradicere, sed & Scripturæ dicenti: *in quibus non est intellectus.* Cum cognoscere rationem sui iudicii, modo dicto, communi Sapientum & SS. Doctorum iudicio, tam proprium munus sit rationis & intellectus, quam cognoscere verum sub ratione veri.

Dixi quòd id sit Aquinati, Bernardo, & Scripturæ absque necessitate contradicere: quia totum quod in brutis experimur, salvatur per hoc quòd agant iudicio per naturalem instinctum, non per collationem rationis, cognoscentis